

IRPF: perspectives d'un impost

L'harmonització fiscal de la CE i les necessitats macroeconòmiques de fomentar l'estalvi i reduir el consum condicionen la reforma del sistema fiscal existent a l'estat espanyol.

El 1978, tot just estrenada la nostra democràcia, sortia a la llum, fruit d'una reforma global del sistema impositiu espanyol, una nova Llei de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques. La reforma impositiva va introduir, amb ella, les esperances de veure acomplerts els tres principis d'eficiència, neutralitat i justícia.

El 1985 va significar, per al nostre sistema impositiu, un any de grans canvis. La nostra incorporació a la CEE va exigir la implantació de l'IVA i una, potser justificada, voluntat del govern d'eradicar el frau va generar reformes en el règim sancionador, règim d'inspecció i en la tributació de determinades operacions, sobretot de tipus financer. Però a partir de 1985 es van iniciar, també, una sèrie de modificacions que han significat el principi de la fi de la consistència jurídica del nostre sistema impositiu, prevalent, per damunt dels criteris de justícia fiscal, equitat i legalitat, criteris fonamentalment de recaptació.

Un seguit de canvis normatius, la rapidesa dels quals n'ha impedit l'assimilació i adequació entre ells, i la correcta planificació fiscal de les nostres operacions, ja sigui com a *persona de peu*, ja sigui com a empresari o professional. La complexitat d'aquesta sèrie de modificacions ha generat una inseguretat jurídica important i un cost addicional indirecte. La seva manca de rigor ha plantejat situacions en què, contribuents que van declarar segons la norma, després han vist com els Tribunals es pro-

Josep Borrell, secretari d'estat d'Hisenda, principal impulsor de la reforma fiscal.

DOMENEC UMBERT

nunciaven en contra de la norma aplicada; i els seus requisits formals i obligacions d'informació, cada vegada majors, han generat una dinàmica aclaparadora de tràmits amb la Hisenda Pública.

UNA REFORMA BASADA EN L'IRPF

Tot i que seria oportuna una reforma en profunditat de la

fiscalitat espanyola, que comprèn també l'Impost sobre Societats i, en general, la tributació empresarial, el govern ha optat per reformar l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques, potser el més afectat pels canvis i per les resolucions dels Tribunals. La Sentència del Tribunal Constitucional que va fallar en contra de l'acumulació de rendes, va deixar la

Llei de l'Impost sense aplicació i va propiciar una normativa, de caràcter transitori, a l'espera de la reforma.

Una vegada circumscrit, doncs, l'abast de la reforma a l'IRPF per part del govern, el que actualment preocupa el contribuent de l'estat espanyol és saber com es veurà alterat el cost fiscal de les seves operacions. Com tributaran les plusvàlues, si es podrà deduir els lloguers dels pisos o els interessos de la hipoteca, si pagarà més o menys del que pagava fins ara. Per tant, si bé encara s'està polemitzant sobre hipòtesis, atès que el projecte de llei no ha estat encara remès al Parlament per al seu debat, sí que és interessant analitzar la polèmica a l'entorn d'un impost que representa el 48'1% del total de la recaptació de l'estat.

LA TRAJECTÒRIA DE L'IMPOST

La situació actual de l'impost peca d'una sèrie de problemàtiques, la reforma del qual intentarà solucionar:

-Una tarifa general i un tipus efectiu en què la progressivitat ha anat recaient cada vegada més sobre trams de renda relativament més baixos. Això és degut a una insuficient adequació de les tarifes a les taxes d'inflació i a una progressiva reducció i eliminació de les deduccions. (Per exemple, s'ha anat eliminant la deducció general, les 10.000 pessetes per a despeses de difícil justificació, les despeses deduïbles de les rendes salarials, les despeses per inversions...)

Simplificar l'IRPF, un objectiu pendent.

-Un sistema de tributació de les rendes de la Unitat Familiar que ha de garantir la no-discriminació per raons d'estat civil.

-Un tractament de les rendes de capital excessivament gravós comparat amb altres països membres de la Comunitat que, en representar un excés de cost fiscal per a l'estalvi a l'estat espanyol, pot significar un desplaçament de la localització del capital espanyol cap a països estrangers, sobretot tenint en compte la liberalització de capitals a l'estat respecte als països de la CE per al 1992.

-Unes retencions excessives sobre els rendiments de capital mobiliari comparat amb l'existent en altres països.

-Un tractament de les plusvàlues que no distingeix si són a llarg termini o purament especulatives, i que, sovint, fan incrementar en excés l'efecte de la progressivitat.

-Una reducció dels incentius fiscals a la inversió al llarg del temps que, en no haver-se compensat amb una reducció de tarifes, ha representat un desincentiu a l'estalvi i un foment indirecte al consum de les famílies.

-Una insuficient deducció per doble imposició dels dividendes.

-Una excessiva complexitat en la liquidació a causa de les nombroses modificacions i diferents interpretacions de la doctrina administrativa i dels Tribunals, que encareixen de forma indirecta l'impost i generen inseguretats jurídiques.

-Un tractament de les rendes d'empresaris i professionals individuals que poden suportar tipus impositius superiors als establerts en l'Impost sobre Societats per a rendiments elevats i que planteja dificultats de control per als petits i mitjans empresaris, malgrat les nombroses obligacions formals.

LES PERSPECTIVES

Les perspectives de l'impost han de circumscriure's al context en què es produeix la reforma, i que marca unes restriccions a l'hora de plantejar-se certes modificacions.

Per una banda, ha de tenir-se present el context europeu: l'harmonització fiscal en la CE implicarà, en un termini no llunyà, una elevació del tipus general de l'IVA i la supressió del tipus incrementat, i l'any 1992 veurà liberalitzats els moviments de capital en l'àmbit comunitari.

També entren en joc la necessitat de fomentar l'estalvi i

reduir el consum, i el compliment de la Sentència del Tribunal Constitucional sobre la tributació de la família, i el manteniment de determinats nivells de recaptació.

De tot el que s'ha vist fins ara, quatre són els grans punts conflictius a l'entorn dels quals gira un debat en el qual intervenen els agents socials: la progressivitat, el tractament de les rendes de la Unitat Familiar, les rendes de capital i les repercussions en la recaptació.

Sense voler entrar en l'anàlisi en profunditat de cadascun dels punts del debat, sí que cal formular sis desitjos sobre les característiques que hauria de recollir la nova normativa:

-Senzilla en la complimentació, en la identificació del fet imposable i en el càlcul de la quota a pagar, la qual cosa es traduirà en una base àmplia de l'impost, menors trams impositius i un mínim exempt més elevat, de manera que es redueixin els costos indirectes i es garanteixi la seguretat jurídica.

-Traslladar el pes de la progressivitat a nivells de renda més elevats, reduir el tipus màxim o, com a mínim, incrementar la base a partir de la qual s'aplica i buscar un ti-

pus mitjà màxim que no superi massa el tipus de l'impost sobre societats.

-Garantir els principis constitucionals que recullen la sentència del Constitucional respecte a la tributació de la Unitat Familiar de no-discriminació per raons d'estat civil i de dret a la intimitat, que un plantejament de *spleeting* no fa en aquells casos de matrimoni en que només hi ha un percepció de renda respecte als contribuents solters.

-Un tractament de les rendes de capital d'acord amb sistemes vigents a la CE de forma que no representi un cost fiscal superior al d'altres països i afavorir l'estalvi en general.

-Fomentar l'estalvi, no tant amb deduccions sobre productes específics que puguin distorsionar el mercat sinó incentivant aquella renda que s'estalvia i no es gasta.

-Garantir els drets adquirits pels contribuents sobre operacions realitzades anteriorment.

-Plantejar un tractament de la vivenda que no discrimini entre les despeses que genera el lloguer i les que genera l'adquisició en propietat.

Teresa Sandoval